

Snellman Päivärinnan suomenkielisenä arvostelijana.

Marraskuun 8. p:nä 1878 pitämässään kokouksessa Suomalaisen Kirjallisuuden Seura päätti antaa viisikymmenvuotisjuhlassaan (v. 1881) hakemuksetta yhden tuhannen markan ja yhden kahdentuhannen markan palkinnon alkuperäisistä suomenkielisistä kirjatuuotteista, jotka olivat ilmestyneet sanotun päivän jälkeen v:n 1880 loppuun mennessä ja »jotka varsinaiseen kansallis-kirjallisuuteen kuuluen sen arvoa suuremmissa määrässä koroittivat», tai seuralle lähetetyistä käsikirjoituksista.

Suomalaisen kirjallisuuden silloista niukkuutta osoittaa, että palkintolautakunnan mielestä vain kaksi teosta saattoi tulla kysymykseen palkintoja annettaessa, Pietari Päivärinnan *Elämän havainnoita*, ensimmäinen ja toinen vihko, ja Julius Krohnin *Suomalaisen kirjallisuuden historia. I. Kalevala*. Näistä jälkimmäinen sai isomman palkinnon Päivärinnan jäädessä ilman ja pienemmän palkinnon antamatta.

J. V. Snellmanin paperien joukossa säilytetään Helsingin yliopiston kirjastossa tämän palkintolautakunnan lausunnon päiväämätöntä konseptia, joka on Snellmanin suomeksi laatima. Siinä käsitellään äsken mainittuja teoksia ja ehdotetaan Krohnille annettavaksi se palkinto, jonka hän sitten saikin. On vaikeata sanoa, missä määrin lausunto kokonaan vastaa Snellmanin käsitystä, kun lautakunnassa oli sellaisia kirjallisuuden tuntijoita kuin Kaarlo Bergbom, B. F. Godenhjelm, Frithiof Perander ja Th. Rein, muut jäsenet olivat C. G. Borg ja Jaakko Forsman. Lautakunnan enemmistön kantaa se ei ainakaan vastannut, sillä painettu lausunto (Suomi II: 14, ss. 498—501) poikkeaa suuresti Snellmanin konseptista. Päivärinnasta sanotaan edellisessä ainoastaan:

»Arvostelijakunta tosin pitää näitä novelleja sangen ansiokkaina, vaan ei kuitenkaan semmoisina, että olisi syytä sanoa niiden 'suuremmissa määrässä koroittavan suomalaisen kirjallisuuden arvoa', jonka tähden emme ole katsoneet soveliaaksi määrätä niille kumpaakaan nyt ehdolla olevista kilpapakoinnoista.»

Snellman oli kirjoittanut seikkaperäisemmän lausunnon Päivärinnan kertomuksista:

» — — — Teos sisältää kahessa vihossa neljä erinäistä tarinaa 'kuvauksia kansan elämästä', tietysti suomalaisen kansan takaa nimilehti. Vaikka tämä teos ei ole ansiota vailla, sitä ei kuitenkaan voi lukea niitten kirjain joukkoon [sana pyyhitty ja sijaan kirjoitettu lukuun?], jotka 'kansallis-kirjallisuuden arvoa suuremmissa määrässä koroittasivat'. Tekiän kuvaillusvoima ei ole näissä tarinoissa luonut mitään kansan jokapäiväistä elämätä ylempää, niin että melkein uskoisi, että niissä suorastaan kuvataan, mitä kirjantekijä on omin silmin nähnyt, omin korvin kuullut. Kieli on hyvinki sujuvaa, mutta esitystapa on sitä laatua, että se lukiata pian väsyttää. Kirjan tekiä näet harvoin suorastaan kertoo tapahtumia ja esittelee henkilöin mielipiteitä, vaan lukiä saapi niistä kaikkista tiedon jonkun toisen henkilön suusta siten, että kirjantekijä itte tarkoin kyselee ja joku toinen(?) henkilö antaa vastauksia. Dialogillinen esitystapa tietystä kyllä saattaa eri aineille olla hyvinkin sopiva, mutta se vaati isoa neroa tekiässä, jopa jonku määrän runoilisuuttakin, jos yksitoikkoisuutta tahdotaan väl-

tää. Mutta kuin se liikku jokapäivästen ja vähäpätöisten asiain alalla, tulee se kankeaksi ja väsyttäväksi.»

Lausunto on kirjoitettu vanhan miehen paikoin vaikealukuisella ja hieman vapisevalla käsialalla. Se on osoitus vanhuksen ajan oloihin katsoen kunnioitettavasta suomen kielen taidosta. Lausunto on aika lailla kohdalleen osuva. Snellman huomasi selvästi Päivärinnan kerronnan heikkoudet. Olisi tosin luullut, että aikana, jolloin suomenkieliselle kirjallisuudelle ei vielä voitu asettaa kovin korkeita vaatimuksia, kirjailijalle olisi annettu enemmän tunnustusta. Lausunnosta kuultaa myös Snellmanin ihanteinen taidekäsitys.

I. Havu.